

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA MIROSŁAW ZIELIŃSKI przeciwko POLSCE

(Skarga nr 3390/05)

WYROK

STRASBURG

20 września 2011 roku

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Mirosław Zieliński przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Pan Nicolas Bratza, *Przewodniczący*,
Pan Lech Garlicki,
Pani Ljiljana Mijović,
Pan Sverre Erik Jebens,
Pan Päivi Hirvelä
Pani Ledi Bianku,
Pan Vincent A. de Gaetano, *sędziowie*,

oraz Pan Lawrence Early, *Kanclerz Sekcji*,

Obrađując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 30 sierpnia 2011 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 3390/05) wniesionej w dniu 14 stycznia 2005 roku przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatela polskiego, pana Mirosława Zielińskiego ("skarżący").

2. Polski Rząd ("Rząd") reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, Pana J. Wołaszewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący podniósł w szczególności zarzut, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji przez to, że przetrzymywano go w przeludnionych i brudnych celach, był zmuszony do przebywania we wspólnej celi razem ze skazanymi będącymi nosicielami wirusa HIV i HCV, oraz że w zakładzie karnym nie zapewniono mu odpowiedniej opieki medycznej. Ponadto skarżący, na podstawie Artykułu 8, skarżył monitorowanie swojej korespondencji z Trybunałem.

4. Dnia 4 października 2007 roku Przewodniczący Sekcji Czwartej zdecydował o zakomunikowaniu Rządowi skargi wniesionej na podstawie Artykułów 3 i 8 Konwencji. Trybunał zdecydował też o łącznym rozpatrzeniu meritum i dopuszczalności skargi.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący, pan Mirosław Zieliński, jest obywatelem polskim, urodzonym w roku 1953, i aktualnie przebywa w Zakładzie Karnym we Włocławku.

A. Okres pobytu skarżącego w zakładzie karnym objęty przedmiotową skargą

6. W okresie od 18 listopada 2004 roku do 24 lipca 2008 roku skarżący przebywał w Zakładzie Karnym w Łowiczu. Nie jest jasne, czy w druga z wyżej wymienionych dat odnosi się do jego zwolnienia, czy też przeniesienia do innego zakładu karnego. Obecnie skarżący przebywa w Zakładzie Karnym we Włocławku.

B. Ogólne warunki pobytu skarżącego w zakładzie karnym

7. Skarżący twierdził, że w Zakładzie Karnym w Łowiczu był przetrzymywany w przeludnionych i brudnych celach. W trakcie swojego osadzenia w Łowiczu skarżący przebywał łącznie w siedemnastu celach, w tym w celi nr 202 na oddziale II, w której był osadzony w okresie od 26 października 2007 do 24 lipca 2008 roku.

8. Rząd przyznał, że przez prawie cały okres pobytu skarżącego w Zakładzie Karnym w Łowiczu powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego w celach, w których przebywał skarżący – była mniejsza niż 3 metry kwadratowe. Rząd twierdził przy tym, że cele były czyste, a skarżący korzystał raz w tygodniu z natrysków oraz odbywał codzienny spacer na świeżym powietrzu w wymiarze jednej godziny dziennie.

C. Przetrzymanie skarżącego razem z osadzonymi będącymi nosicielami HIV i HCV

9. Przedmiotem skargi wniesionej przez skarżącego była również stosowana praktyka umieszczania zdrowych skazanych w celach razem ze skazanym będącymi nosicielami chorób zakaźnych, takich jak HIV lub zapalenie wątroby typu C (HCV). Skazani nie byli informowani przez władze więzienne o takim stanie rzeczy. Pewnego razu skarżący dowiedział się od współwięźnia, że ten jest nosicielem HIV. Na tę okoliczność skarżący przedstawił oświadczenie datowane 13 lutego 2008 roku, w którym niejaki P.P., twierdząc, że jest więźniem zakażonym wirusem HIV, poświadcza, że w dniu 12 lutego 2008 roku został umieszczony razem ze skarżącym w celi nr 202 na oddziale II. W swoim oświadczeniu P.P. stwierdza ponadto, że ani skarżący ani pozostali skazani nie byli świadomi jego choroby, oraz że w istocie został on poinstruowany przez administrację więzienną, aby nie ujawniać swojego nosicielstwa HIV.

10. Skarżący podniósł zarzut, że został narażony na ryzyko zakażenia, ponieważ dzielił celę z osobami zainfekowanymi, nie będąc o tym poinformowany. Nie został on również poinformowany o zagrożeniach związanych z zakażeniem HIV i HCV ani o środkach zabezpieczania się przed tym. Ponadto, skarżący stwierdził, że z chwilą odkrycia, iż jego współwięźniowie byli albo zakażeni albo zagrożeni potencjalnym zakażeniem, zaczął obawiać się o swoje zdrowie.

D. Historia medyczna skarżącego

11. W 2001 roku skarżący doznał złamania czaszki i przeszedł operację, w trakcie której usunięto mu niewielki fragment czaszki. Ponadto, przed swoim pobytom w zakładzie karnym był on kilkakrotnie hospitalizowany z powodu padaczki, choroby wieńcowej serca oraz zaniku kory mózgowej. Przed osadzeniem w Zakładzie Karnym w Łowiczu skarżący znajdował się pod stałą opieką lekarską; został poddany leczeniu farmakologicznemu oraz przeszedł liczne kontrole lekarskie. W dniu 1 lipca 2004 roku został poddany testom na HIV i HCV. Dnia 12 lipca 2004 roku przeprowadzono u niego koronografię.

12. W dniu 20 maja 2004 roku skarżący został zakwalifikowany jako osoba "czasowo niepełnosprawna", o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Wskazano przy tym, że w swoim życiu codziennym potrzebuje on okazjonalnie pomocy osoby trzeciej. Zaświadczenie o niepełnosprawności pozostawało ważne do dnia 20 maja 2007 roku.

13. Strony nie przedstawiły żadnych raportów ani zaświadczeń lekarskich odnoszących się do okresu pobytu skarżącego w Zakładzie Karnym w Łowiczu, jak również okresu po jego zwolnieniu z więzienia.

E. Działania skarżącego odnoszące się do różnych aspektów jego pobytu w zakładzie karnym

1. Przeludnienie

14. Skarżący wniósł szereg skarg dotyczących przeludnienia w Zakładzie Karnym w Łowiczu. W odpowiedzi władze potwierdziły istnienie problemu i wskazały na jego systemowy charakter. Z drugiej strony, skarżący nie wystąpił z powództwem cywilnym o zadośćuczynienie z tytułu zarzucanego naruszenia jego dóbr osobistych z powodu przeludnienia i nieodpowiednich warunków jego pobytu w więzieniu.

2. Osadzenie razem ze skazanymi będącymi nosicielami HIV i HCV

15. Skarżący wszczął trzy postępowania karne przeciwko administracji więziennej oraz wniósł szereg skarg penitencjarnych, podnosząc zarzut, że w okresie od marca do października 2006 roku oraz od marca 2006 roku do lutego 2008 roku był on zmuszony do przebywania we wspólnej celi ze skazanymi będącymi nosicielami HIV i HCV.

16. Dnia 8 grudnia 2006 roku Prokurator Rejonowy w Łowiczu umorzył śledztwo w sprawie wyżej wskazanych zarzutów. Ustalono, że z mocy prawa, to jest z uwagi na przepisy dotyczące tajemnicy lekarskiej oraz przepisy antydyskryminacyjne, administracja więzienna nigdy nie została poinformowana o stanie zdrowia skazanych. Stąd też potencjalnie chorzy skazani zostali przemieszani ze skazanymi potencjalnie zdrowymi. Praktyka ta nie mogła jednakże zostać uznana za polegające karze zaniedbanie ze strony administracji więziennej.

17. Podobna decyzja została wydana przez Prokuratora Rejonowego w Łowiczu dnia 30 kwietnia 2007 roku. W dniu 26 września 2007 roku, po wniesieniu przez skarżącego zażalenia, Sąd Rejonowy w Łowiczu utrzymał w mocy postanowienie. Niezależnie od argumentacji przedstawionej w postanowieniu prokuratora z 2006 roku, sąd oparł się na oświadczeniach lekarza kierującego szpitalem więziennym, który stwierdził, że przemieszanie zdrowych skazanych ze skazanymi będącymi nosicielami HIV lub HCV nie stwarzało żadnego ryzyka zdrowotnego dla pierwszej z wymienionych grup.

18. I wreszcie, dnia 25 czerwca 2008 roku Prokurator Rejonowy w Łowiczu odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie podobnych zarzutów obejmujących dłuższy okres od marca 2006 do lutego 2008 roku. W październiku 2008 roku Sąd Rejonowy w Łowiczu utrzymał w mocy to postanowienie.

3. Opieka medyczna

19. Skarżący wniósł do władz państwowych co najmniej jednaście skarg na jakość opieki zdrowotnej w Zakładzie Karnym w Łowiczu. Wydaje się, że próbował również wszcząć postępowanie karne przeciwko personelowi medycznemu i administracji Zakładu Karnego w Łowiczu, a także występował o przerwę w odbywaniu kary z powodów zdrowotnych.

20. Władze penitencjarne uznały zarzuty skarżącego za bezpodstawne. Stwierdzono, że skarżący miał dobrą opiekę lekarską i pozostawał pod stałym nadzorem lekarzy specjalistów. Z drugiej strony, wielokrotnie stwierdzano, że skarżący był trudnym i dokuczliwym pacjentem, który nie współpracował z lekarzami więziennymi i nie stosował się do ich zaleceń.

21. Dnia 28 września 2006 roku Sąd Okręgowy w Łodzi odrzucił wniosek skarżącego o przerwę w odbywaniu kary, która – jak twierdził – potrzebna mu była w celu poddania się operacji. Skarżący pragnął wstawić sobie implant kostny dla wypełnienia ubytku w czaszce powstałego w wyniku operacji, którą przeszedł w 2001 roku. Sąd Okręgowy w Łodzi uznał procedurę, o jaką występował skarżący, za niepotrzebną z uwagi na fakt, że pozostawał on pod stałą kontrolą lekarzy i był odpowiednio leczony.

F. Postępowanie karne przeciwko skarżącemu

22. W bliżej nieokreślonym dniu skarżący został skazany w postępowaniu karnym przez sąd pierwszej instancji. Wniósł on apelację od wydanego wyroku, informując władze, że pomimo reprezentowania go przez obrońcę, chciał być doprowadzony na rozprawę apelacyjną pod eskortą z aresztu śledczego w celu przedstawienia swoich racji osobiście.

23. W dniu 15 marca 2006 roku Sąd Okręgowy w Płocku nie uwzględnił wniosku skarżącego. Sąd argumentował, że obecność skarżącego nie była konieczna w świetle faktu, że jego obrońca z urzędu miał obowiązek uczestniczenia w rozprawie, a skarżący przedstawił już swoją sprawę sądowi odwoławczemu na piśmie.

24. Skarżący nie przedstawił żadnych dalszych informacji dotyczących przebiegu oraz wyniku przedmiotowego postępowania.

G. Kontrola korespondencji skarżącego

25. Pierwsze pismo skarżącego do Trybunału, datowane 1 stycznia 2005 roku, zostało złożone przez skarżącego w administracji Zakładu Karnego w Łowiczu w dniu 3 stycznia 2005 roku, i wpłynęło do Kancelarii Trybunału w dniu 21 stycznia 2005 roku. Koperta zawierająca wymienione pismo została opatrzona pieczętką o treści "Ocenzurowano Doręczyć adresatowi Data ... Sędzia). W wykropkowanym miejscu odręcznie wpisano datę 14 stycznia 2005 roku. Pod słowem "Sędzia" widoczny jest nieczytelny podpis.

26. W swoim drugim piśmie skierowanym do Trybunału, datowanym 7 lutego 2005 roku, skarżący podniósł zarzut systematycznego zatrzymywania i kontrolowania przez władze jego korespondencji. Pismo to wpłynęło do Kancelarii Trybunału w dniu 21 lutego 2005 roku. Koperta zawierająca przedmiotowe pismo została opatrzona pieczętką i podpisem identycznymi z opisanymi wyżej. W wykropkowanym miejscu odręcznie wpisano datę 17 lutego 2005 roku.

27. Pozostałe pisma nadesłane przez skarżącego do Trybunału nie noszą podobnych pieczętek.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

A. Warunki osadzenia

28. Szczegółowy opis właściwego prawa krajowego oraz praktyki odnośnie do ogólnych zasad regulujących warunki osadzenia w Polsce, a także środków przewidzianych prawem wewnętrznym dla osadzonych podnoszących zarzut, że warunki ich osadzenia są nieodpowiednie – został przedstawiony w wyrokach pilotażowych Trybunału wydanych w sprawach *Orchowski przeciwko Polsce* (nr 17885/04) oraz *Norbert Sikorski przeciwko Polsce* (nr 17599/05) w dniu 22 października 2009 roku (patrz odpowiednio §§ 75-85 oraz §§ 45-88). Bardziej

aktualny stan rzeczy opisany jest w decyzji Trybunału wydanej w sprawie *Łatak przeciwko Polsce* (nr 52070/08) w dniu 12 października 2010 roku (patrz §§ 25-54).

B. Kontrola korespondencji osadzonych

29. Przepisy prawne dotyczące kontroli korespondencji osadzonych mające zastosowanie w przedmiotowym okresie oraz kwestie z zakresu praktyki – zostały przedstawione w akapitach 65-66 wyroku wydanego przez Trybunał w dniu 4 maja 2006 roku w sprawie *Michta przeciwko Polsce*, nr 13425/02.

C. Opieka medyczna w zakładzie karnym i pobyt tam chorych skazanych

30. Artykuł 68 Konstytucji, w odpowiednim fragmencie, brzmi następująco:

"1. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.

2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych ..."

31. Artykuł 115 Kodeksu karnego wykonawczego ("Kodeks") stanowi, że

"1. Skazanemu zapewnia się bezpłatne świadczenia zdrowotne, leki i artykuły sanitarne.

...

4. Świadczenia zdrowotne udzielane są skazanemu przede wszystkim przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności.

5. Pozawięzienne zakłady opieki zdrowotnej współdziałają ze służbą zdrowia w zakładach karnych w zapewnieniu skazanym świadczeń zdrowotnych, gdy konieczne jest w szczególności:

1) natychmiastowe udzielenie świadczeń zdrowotnych ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego,

2) przeprowadzenie specjalistycznych badań, leczenia lub rehabilitacji skazanego,

3) zapewnienie świadczeń zdrowotnych skazanemu, który korzysta z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego..."

32. Na podstawie Artykułu 115, ustęp 10 Kodeksu, Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z dnia 31 października 2003 roku w sprawie szczegółowych zasad, zakresu i trybu udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności ("rozporządzenie z października 2003 roku"). Rozporządzenie to pozostawało w mocy w okresie od 17 grudnia 2003 do 11 lipca 2010 roku.

33. Na podstawie paragrafu 1.1 rozporządzenia z października 2003 roku, zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności zapewniały osobom pozbawionym wolności między innymi badania medyczne, leczenie, opiekę medyczną o charakterze zapobiegawczym, zabiegi rehabilitacyjne oraz usługi pielęgniarskie.

Na podstawie paragrafu 2 rozporządzenia, osoba pozbawiona wolności poddawana była badaniom wstępnym i okresowym oraz badaniom kontrolnym.

Zgodnie z paragrafem 3 rozporządzenia osoba pozbawiona wolności, z chwilą przyjęcia jej do zakładu karnego, musiała przejść wstępne badania lekarskie, to jest wywiad chorobowy oraz badanie fizykalne. Ponadto, nie później niż w terminie czternastu dni od daty przyjęcia, osobie pozbawionej wolności należało wykonać rentgen klatki piersiowej oraz przegląd stomatologiczny.

W praktyce, osobę pozbawioną wolności osadzoną w zakładzie karnym po raz pierwszy należało początkowo umieścić w celi przejściowej w celu poddania jej wyżej wymienionym wstępnym badaniom lekarskim.

Osadzony, który został przetransportowany z innego zakładu karnego nie musiał być poddawany takiej procedurze (patrz Artykuł 79 b ust. 1 i 2 Kodeksu karnego wykonawczego). Przechodził on jednak badania kontrolne (wywiad chorobowy oraz badania fizykalne) przed przetransportowaniem do innego zakładu karnego lub zwolnieniem (patrz paragraf 5 rozporządzenia z października 2003 roku).

34. Ponadto, paragraf 3.5 rozporządzenia z października 2003 roku dawał lekarzowi więziennemu prawo do zlecenia innych niż wymienione badań medycznych, o ile było to uzasadnione stanem zdrowia osoby pozbawionej wolności. Jednakże badania takie nie były obowiązkowe i mogły zostać przeprowadzone jedynie za zgodą skazanego.

35. W praktyce, osoba pozbawiona wolności, z chwilą przyjęcia jej do zakładu karnego lub w każdym innym momencie swojego tam pobytu, mogła wystąpić o bezpłatne wykonanie testu na obecność wirusa HCV, HIV lub innej choroby zakaźnej. Decyzja o udzieleniu zgody lub odmowie należała do lekarza więziennego i podlegała zaskarżeniu.

Zgodnie z wewnętrznymi przepisami więziennej służby zdrowia obowiązującymi w przedmiotowym okresie, zgoda na wniosek o wykonanie testu na HCV możliwa była jedynie przy wydaniu takiego zalecenia przez lekarza więziennego. Lekarz więzienny mógł odmówić poparcia dla takiego wniosku skazanego w sytuacji jeżeli – po przeprowadzeniu wywiadu chorobowego u skazanego i ocenie jego ryzykowanych zachowań – stwierdził, że taki test nie jest konieczny.

Z drugiej strony, wniosek o wykonanie testu na obecność HIV nie wymagał żadnych dodatkowych zaleceń medycznych, a zgoda wydawana była niemal automatycznie. Taki test mógł być wykonywany, w rozsądnych odstępach czasowych, każdorazowo ilekroć skazany wystąpił z takim wnioskiem.

36. Podczas wstępnego badania lekarskiego nowoprzyjętego skazanego istniał wymóg, aby udzielić mu porady dotyczącej ryzykownych zachowań oraz sposobów przenoszenia wirusa HIV i HCV. Skazany miał być też pytany, czy chce poddać się testowi na obecność HIV, co było odnotowywane w jego książeczce zdrowia.

37. Rozporządzenie z października 2003 roku zostało zastąpione bardzo podobnym w treści rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2010 roku w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności przez zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności, które to rozporządzenie weszło w życie dnia 3 stycznia 2011 roku.

Pozostałe, nadal obowiązujące, przepisy dotyczące udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności, można znaleźć między innymi w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 lutego 2001 roku w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej prowadzonej w zakładach opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności oraz sposobu jej przetwarzania, które weszło w życie w dniu 10 marca 2011 roku.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

38. Skarżący podniósł zarzut, że warunki bytowe panujące w trakcie jego pobytu w Zakładzie Karnym w Łowiczu, w którym przebywał w okresie od 18 listopada 2004 do 24 lipca 2008 roku stanowiły przejaw niehumanitarnego i poniżającego traktowania, naruszając Artykuł 3 Konwencji. Skarga wniesiona przez skarżącego w szczególności dotyczyła przeludnienia i braku odpowiednich warunków sanitarnych w wymienionym zakładzie karnym, niewłaściwej opieki medycznej oraz praktyki polegającej na przemieszaniu zdrowych skazanych ze skazanymi będącymi nosicielami HIV i HCV. Artykuł 3 Konwencji brzmi następująco:

"Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu."

A. Przeludnienie i warunki sanitarne w trakcie pobytu skarżącego w zakładzie karnym

1. Dopuszczalność

39. Rząd stwierdził, że w dniu 24 lipca 2008 roku skarżący został zwolniony z Zakładu Karnego w Łowiczu. W tych okolicznościach sytuacja dająca podstawy dla zarzutu naruszenia Artykułu 3 Konwencji nie miała już miejsca, a skarżący powinien był wnieść powództwo cywilne na podstawie Artykułu 24 w związku z Artykułem 448 Kodeksu cywilnego w celu dochodzenia zadośćuczynienia z tytułu minionego naruszenia.

40. W tym względzie Rząd powołał się w szczególności na wyrok w sprawie *Orchowski*, stwierdzając po raz kolejny, że Trybunał, mając na względzie zasadę pomocniczości, uznał, iż w sprawach, gdzie zarzucane naruszenie Artykułu 3 nie miało już miejsca i nie mogło zostać wyeliminowane ze skutkiem wstecznym – jedynym sposobem zaspokojenia roszczeń skarżącego było zadośćuczynienie pieniężne.

41. Z uwagi na powyższe, Rząd zwrócił się do Trybunału o oddalenie skargi z powodu niewyczerpania środków przewidzianych prawem wewnętrznym, na podstawie Artykułu 35 ust. 1 Konwencji.

42. Skarżący generalnie nie zgodził się z powyższymi argumentami, twierdząc, że środek proponowany przez Rząd nie mógł zostać uznany za "skuteczny" dla celów Artykułu 35 ust. 1 Konwencji.

43. Trybunał rozpatrywał już podobne zastrzeżenie Rządu wniesione w oparciu o zarzut niewyczerpania środków przewidzianych prawem wewnętrznym – w wymienionych wyżej sprawach *Łatak przeciwko Polsce* oraz *Łomiński przeciwko Polsce*, i rozważał przytoczone argumenty nie tylko w kontekście tych dwóch konkretnych skarżących, lecz również w odniesieniu do aktualnych oraz przyszłych skarżących wnoszących podobne skargi. (patrz *Łatak przeciwko Polsce* nr 52070/08 oraz *Łomiński przeciwko Polsce* nr 33502/09 (dec.), 12 października 2010, odpowiednio §§ 71-85 oraz §§ 62-76).

44. Czyniąc to, Trybunał miał na względzie fakt, że w chwili podejmowania decyzji, przed Trybunałem toczyło się 271 spraw, w których skarżący składali zasadniczo podobne skargi, podnosząc zarzut naruszenia Artykułu 3 przez to, że w różnych terminach i przez różne okresy czasu dotykał ich ten sam strukturalny

problem przebywania w przeludnionych celach, przy braku odpowiednich warunków sanitarnych (ibid. odpowiednio § 84 i § 75).

45. Trybunał – stwierdziwszy, że poczynając od 17 marca 2010 roku powództwo cywilne wniesione na podstawie Artykułu 24 w związku z Artykułem 448 Kodeksu cywilnego może być uznawane za "skuteczny środek" dla celów Artykułu 35 ust. 1 Konwencji, oraz mając na względzie 3-letni termin na wniesienie takiego powództwa – uznał, że zasadniczo we wszystkich sprawach, w których w czerwcu 2008 roku zarzucane naruszenie zostało naprawione poprzez umieszczenie skarżącego w warunkach zgodnych z wymogami Konwencji lub też przestało istnieć *ipso facto* z uwagi na zwolnienie skarżącego – zainteresowani skarżący powinni wystąpić z powództwem cywilnym o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia ich dóbr osobistych (ibid. odpowiednio § 85 oraz § 76).

46. W przedmiotowej sprawie okoliczności dające podstawę do podniesienia zarzutu naruszenia Artykułu 3 ustały w dniu 24 lipca 2008 roku, kiedy to skarżący został zwolniony z Zakładu Karnego w Łowiczu. Trybunał stwierdza jednak, iż uwzględniając fakt, że wniesienie powództwa na podstawie Artykułu 24 oraz 448 Kodeksu Cywilnego nie jest już możliwe z powodu upływu trzyletniego okresu przedawnienia, od skarżącego nie można obecnie oczekiwać skorzystania ze wskazanego środka o charakterze cywilnym.

Ponadto, Trybunał po raz kolejny stwierdza, że w swoich wyrokach pilotażowych w sprawach *Orchowski* oraz *Norbert Sikorski* (patrz sprawa *Orchowski*, powołana wyżej, § 96 oraz *Norbert Sikorski*, powołana wyżej, §§ 100-101) uznał już, że stanowisko przyjęte przez polski Trybunał Konstytucyjny oraz tutejszy Trybunał, uznające przeludnienie w polskich zakładach karnych za zjawisko o charakterze strukturalnym – "podważa skuteczność wszelkich środków przewidzianych prawem wewnętrznym, czyniąc je teoretycznymi i iluzorycznymi, niezdolnymi do zapewnienia skarżącemu zadośćuczynienia z tytułu wniesionej skargi" w chwili składania przez skarżącego przedmiotowej skargi do Trybunału (ibid. odpowiednio § 111 oraz § 121). Wniosek ten ma również zastosowanie w odniesieniu do niniejszej sprawy – w zakresie, w jakim dotyczy pobytu skarżącego w zakładzie karnym w okresie od 2004 do połowy 2008 roku, zwłaszcza, że Rząd i władze penitencjarne wyraźnie potwierdziły istnienie oraz systemowy charakter problemu przeludnienia w polskich zakładach karnych w przedmiotowym czasie (ibid. odpowiednio § 146 i § 148, oraz akapit 17 powyżej).

47. Z uwagi na powyższe, Trybunał oddala wstępne zastrzeżenie Rządu podnoszące fakt niewyczerpania środków wewnętrznych odnośnie do pierwszego pobytu skarżącego w zakładzie karnym.

48. Trybunał uznaje również, że ta część skargi nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji. Trybunał stwierdza dalej, że nie jest ona niedopuszczalna z jakiegokolwiek innego powodu. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

2. Meritum sprawy

(a) Skarżący

49. Skarżący twierdził, że warunki jego pobytu w Zakładzie Karnym w Łowiczu nie spełniały standardów wymaganych zgodnie z Artykułem 3 Konwencji. W szczególności podniósł on zarzut, że był przetrzymywany w przeludnionych celach o powierzchni mniejszej niż 3 metry kwadratowe przypadające na jednego osadzonego,

natomiast poza celą mógł spędzać bardzo ograniczoną ilość czasu, np. przysługiwała mu tylko jedna godzina dziennie ruchu na świeżym powietrzu oraz prawo do jednej kąpieli pod natryskiem tygodniowo.

(Rząd)

50. Rząd przyznał, że podczas prawie całego pobytu skarżącego w Zakładzie Karnym w Łowiczu powierzchnia przypadająca na jedną osobę w celach, w których przebywał skarżący była mniejsza niż 3 metry kwadratowe. Jednakże Rząd twierdził, iż skarżący nie był poddawany nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu Artykułu 3 Konwencji.

(c) Ocena Trybunału

51. Określenie ogólnych zasad dotyczących analizowania warunków bytowych w zakładzie karnym w kontekście Artykułu 3 można znaleźć w niedawnym wyroku Trybunału w sprawie *Orchowski przeciwko Polsce* (powołana wyżej, §§ 119-229).

52. Trybunał stwierdził już wcześniej w swoich dwóch wyrokach pilotażowych w sprawach *Orchowski przeciwko Polsce* oraz *Norbert Sikorski przeciwko Polsce*, że przez wiele lat, mianowicie od roku 2000 do co najmniej połowy 2008 roku, przeludnienie w polskich więzieniach i aresztach śledczych było problemem o charakterze strukturalnym, stanowiąc "praktykę niezgodną z Konwencją" (patrz sprawa *Orchowski*, powołana wyżej § 151 oraz *Norbert Sikorski*, powołana wyżej, §§ 155-156).

Ponadto, w przedmiotowej sprawie władze penitencjarne oraz Rząd nie kwestionowały stwierdzeń skarżącego, potwierdzając w istocie fakt, że podczas prawie całego okresu jego pobytu w Zakładzie Karnym w Łowiczu powierzchnia przypadająca na jedną osobę w celi skarżącego wnosila poniżej 3 metrów kwadratowych (patrz akapity 14 i 50 powyżej).

53. Mając na uwadze kumulujące się efekty przeludnienia oraz ogólnie nieodpowiednie warunki bytowe podczas trwającego trzy lata i osiem miesięcy pobytu skarżącego w zakładzie karnym, Trybunał stwierdza, że charakter, okres trwania oraz poziom złego traktowania, jakiemu poddany był skarżący – są wystarczające, aby uznać je za nieludzkie i poniżające (patrz *Egmez przeciwko Cyprowi*, nr 30873/96, § 77, ECHR 2000-XII; *Labzov przeciwko Rosji*, nr 62208/00, § 45, 16 czerwca 2005; oraz *Mayzit przeciwko Rosji*, nr 63378/00, § 42, 20 stycznia 2005).

54. A zatem nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji.

B. Opieka medyczna w zakładzie karnym

55. Skarżący, na podstawie Artykułu 3, podniósł również zarzut, że w Zakładzie Karnym w Łowiczu nie zapewniono mu odpowiedniej opieki medycznej i leczenia koniecznego z uwagi na jego stan zdrowia.

Twierdził on, że podczas jego pobytu w Zakładzie Karnym w Łowiczu przebywało tam 1000 osadzonych, a zatrudniony był tylko jeden lekarz. Z powodu takiej proporcji, lekarz więzienny nie był w stanie zapewnić odpowiedniej opieki i poświęcić należytej uwagi osadzonym wymagającym pomocy lekarskiej.

Skarżący twierdził również, że pomimo jego wielokrotnych próśb, nie pozwolono mu poddać się wyspecjalizowanym procedurom medycznym i badaniom kontrolnym, takim jak: rekonstrukcja czaszki, elektroencefalografia (EEG) oraz tomografia komputerowa (CT) głowy, elektrokardiografia (ECG), bliżej nieokreślone

testy pulmonologiczne, badania krwi na obecność HCV i HIV. Skarżący chciał, aby wyżej wymienione badania medyczne przeprowadzane były co trzy miesiące.

I wreszcie, skarżący twierdził, że podczas jego pobytu w zakładzie karnym lekarze więzienni przepisywali mu nieodpowiedni lek pod nazwą "Metocard" w celu leczenia jego choroby serca.

56. Rząd stał na stanowisku, że ani władze ani lekarze nigdy nie stwierdzili, aby skarżący był niezdolny do osadzenia go w zakładzie karnym; nie zalecali też pobytu skarżącego na oddziale szpitalnym. Rząd twierdził ponadto, że w zakładzie karnym skarżący był odpowiednio leczony farmakologicznie, znajdując się pod stałą opieką medyczną kardiologa, neurologa, psychiatry oraz chirurga.

57. Rząd twierdził również, że skarżący nie współpracował z personelem medycznym. Czytał literaturę medyczną i nalegał na otrzymywanie konkretnych leków oraz wykonywanie określonych badań medycznych, nie zgadzając się z decyzjami lekarzy więziennych. Odmówił poddania się kilku planowym badaniom medycznym (np. kontrolnym badaniom kardiologicznym, chirurgicznym, okulistycznym, pulmonologicznym oraz badaniu EEG w dniu 14 marca 2008 roku). Systematycznie dokonywał samouszkodzeń ciała. Skarżący, będąc uzależniony od leków, symulował problemy zdrowotne w celu otrzymywania silnych leków psychotropowych.

58. Na podstawie dostępnych materiałów, w szczególności przy braku jakichkolwiek raportów medycznych dotyczących stanu zdrowia skarżącego podczas jego pobytu w Zakładzie Karnym w Łowiczu oraz w okresie późniejszym – Trybunał nie stwierdza żadnych oznak niedociągnięć ze strony władz w zakresie zapewnienia skarżącemu odpowiednich badań, leczenia oraz opieki medycznej.

59. Trybunał stwierdza, że wniesiona przez skarżącego skarga nie wskazuje na jakiegokolwiek znamiona naruszenia Artykułu 3 Konwencji. Wynika stąd, że jest ona w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

C. Przetrzywanie skarżącego razem ze skazanymi będącymi nosicielami HIV i HCV

60. Skarżący podniósł zarzut, że przez łączny okres ośmiu miesięcy, w 2006 i 2008 roku, przebywał w celi razem ze skazanymi będącymi nosicielami wirusa HIV i HCV, oraz że władze nie poinformowały go o tym fakcie. Twierdził, że z chwilą uzyskania takiej informacji od współwięźniów, był on narażony na zakażenie lub też obawiał się ryzyka zakażenia, ponieważ dzielił swoją celę z nosicielami wirusa, nie będąc ostrzeżonym o zagrożeniach związanych z HIV i HCV oraz sposobach ochrony przed zakażeniem.

61. Rząd stwierdził, że niemożliwa jest weryfikacja zarzutu skarżącego, iż przebywał on we wspólnej celi razem ze skazanymi będącymi nosicielami HIV i HCV, ponieważ historie choroby skazanych objęte są tajemnicą. Dlatego też ani personel więzienny ani inni skazani nie mają wiedzy na temat stanu zdrowia osadzonych i współwięźniów.

Rząd twierdził również, że wszystkim nowoprzyjętym skazanym w zakładzie karnym udzielano porad dotyczących ryzykownych zachowań oraz sposobów przenoszenia wirusa HIV i HCV. Skazanych proszono również o deklarację w kwestii poddania się testowi na HIV, co było odnotowywane w ich książeczkach zdrowia.

62. Trybunał zauważa, że zgodnie z obowiązującymi standardami międzynarodowymi (patrz *Artyomov przeciwko Rosji*, nr 14146/02, § 96-100, 27 maja 2010), w przypadku osób będących nosicielami HIV – segregacja, izolacja oraz restrykcje obejmujące działalność zawodową i rekreacyjną uznawane są za niepotrzebne, zarówno w społeczeństwie, jak i w trakcie pobytu tych osób w zakładzie karnym (patrz również *Enhorn przeciwko Szwecji*, nr 56529/00, § 55, 2005-I). Podczas pobytu w więzieniu, osoby takie nie powinny być oddzielane od reszty osadzonych, chyba że jest to absolutnie konieczne ze względów medycznych lub innych ważnych powodów. Osadzonym, którzy są nosicielami HIV powinno się zapewnić odpowiednią opiekę zdrowotną, z należyтым uwzględnieniem obowiązku dochowania poufności. Władze krajowe powinny zapewnić wszystkim osadzonym poradnictwo w zakresie ryzykownych zachowań oraz sposobów przenoszenia HIV.

63. Trybunał zbada skargę wniesioną przez skarżącego, przyjmując założenie, że faktycznie przebywał on w zakładach karnych razem z osadzonymi będącymi nosicielami HIV oraz HCV. Trybunał nie musi ustalać prawdziwości każdego pojedynczego przypadku objętego zarzutami, ponieważ skarga tak czy inaczej jest niedopuszczalna z niżej podanych powodów.

64. Ochrona danych medycznych, w szczególności zaś zapewnienie poufności informacji dotyczących stanu zdrowia danej osoby, zwłaszcza w aspekcie jej nosicielstwa HIV, ma zasadnicze znaczenie dla korzystania przez tę osobę z prawa do poszanowania dla życia osobistego. Prawo wewnętrzne musi zatem zapewniać odpowiednie zabezpieczenia przed możliwością ujawnienia takich informacji, mogącego naruszać gwarancje wynikające z Artykułu 8 Konwencji (patrz *Z przeciwko Finlandii*, wyrok z dnia 25 lutego 1997 roku, *Raporty z Wyroków i Postanowień (Reports of Judgments and Decisions 1997-I, § 95)*).

65. Z drugiej strony Trybunał przypomina, że Artykuł 3 Konwencji nakłada na Państwo obowiązek zagwarantowania, aby osoba pozbawiona wolności przebywała w warunkach zapewniających poszanowanie ludzkiej godności, aby sposób i tryb wykonywania danego środka nie narażał tej osoby na cierpienie i niewygody o skali przekraczającej nieunikniony poziom cierpienia wynikającego z pozbawienia wolności, oraz aby – przy uwzględnieniu praktycznych wymogów osadzenia – jej zdrowie i dobro były odpowiednio chronione (patrz *Kudła przeciwko Polsce [GC]*, nr 30210/96, §§ 92-94, ECHR 2000-XI, oraz *Popov przeciwko Rosji*, nr 26853/04, § 208, 13 lipca 2006).

66. W przedmiotowej sprawie nie twierdzono, że skarżący zaraził się wirusem HIV lub HCV, czy też że został z naruszeniem prawa narażony na realne ryzyko zakażenia, na przykład poprzez kontakty seksualne lub dożyłne używanie narkotyków. Sam w sobie fakt, że osadzeni będący nosicielami HIV lub HCV korzystają z tych samych urządzeń medycznych, sanitarnych, cateringowych i innych co pozostali osadzeni, nie rodzi kwestii podlegającej rozstrzygnięciu na podstawie Artykułu 3 Konwencji (patrz *Korobov i Inni przeciwko Rosji (dec.)*, nr 67086/01, 2 marca 2006 oraz *Salamanov przeciwko Rosji*, nr 3522/04, 31 lipca 2008). Ponadto, władze penitencjarne, postępując zgodnie z prawem krajowym oraz wewnętrzną praktyką, zapewniały osadzonym na początku ich pobytu w zakładzie karnym poradnictwo dotyczące ryzykownych zachowań i sposobów przenoszenia HIV i HCV (patrz akapit 36 powyżej). Niezależnie od tego, Trybunał stwierdza, że uznając skarżącego za osobę dorosłą będącą w pełni władz umysłowych, można od niego w rozsądnym zakresie oczekiwać wiedzy dotyczącej ryzykownych zachowań i sposobów zarażenia się chorobami zakaźnymi, zarówno na wolności, jaki i w środowisku więziennym.

W świetle wszystkich wyżej wymienionych względów, Trybunał nie może uznać, że w konkretnych okolicznościach przedmiotowej sprawy władze nie zabezpieczyły zdrowia skarżącego, lub że naraziły go na poziom cierpienia psychicznego osiagający minimum kwalifikujące się do objęcia go Artykułem 3 Konwencji.

67. Dlatego też Trybunał uznaje, że skarga wniesiona przez skarżącego nie zawiera jakichkolwiek znamion naruszenia Artykułu 3 Konwencji. Wynika stąd, że jest ona w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 KONWENCJI

68. Skarżący, na podstawie Artykułu 6 Konwencji, podniósł zarzut, że w trakcie toczącego się przeciwko niemu postępowania karnego nie pozwolono mu uczestniczyć w rozprawie przed sądem odwoławczym. Powołany przepis, w odpowiednim fragmencie, stanowi co następuje:

"1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o ... zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej ...

...

3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do:

(c) bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę, a jeśli nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony, do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości ;

.... "

69. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że Artykuł 6, interpretowany w swoim pełnym brzmieniu, gwarantuje oskarżonemu prawo do czynnego udziału w procesie karnym, w tym również prawo nie tylko do obecności, lecz także do przysłuchiwania się rozprawie i śledzenia toku postępowania (patrz *Stanford przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 23 lutego 1994 , § 26, Seria A nr 282-A). Zasada równości środków obrony – jeden z elementów szerokiego pojęcia sprawiedliwego procesu – wymaga, aby każda ze stron posiadała w rozsądnym zakresie możliwość przedstawienia swojej sprawy w warunkach, które nie stawiają jej w sytuacji znacząco gorszej od jej przeciwnika (patrz między innymi, *Nideröst-Huber przeciwko Szwajcarii*, wyrok z 18 lutego 1997 roku, § 23, *Raporty 1997-I*). Pojęcie sprawiedliwego procesu oznacza dla stron zasadniczo także możliwość posiadania dostępu do wiedzy dotyczącej wszystkich przedstawianych dowodów lub oświadczeń oraz zgłaszania uwag w celu uzyskania wpływu na decyzję sądu (patrz *Kress przeciwko Francji* [GC], nr 39594/98, § 74, ECHR 2001-VI, z dalszymi odniesieniami).

70. Wynika stąd, że osoba oskarżona o popełnienie przestępstwa powinna, zgodnie z generalną zasadą wynikającą z pojęcia sprawiedliwego procesu, posiadać prawo do obecności na rozprawie przed sądem pierwszej instancji. Jednakże, osobiste stawiennictwo oskarżonego niekoniecznie już ma tę samą wagę w przypadku rozprawy odwoławczej. W istocie, nawet w sytuacji gdy sąd odwoławczy posiada pełną jurysdykcję do rozpoznania zarówno faktycznych jak prawnych aspektów

sprawy, Artykuł 6 nie zawsze implikuje prawo do publicznej rozprawy i osobistego stawiennictwa. Przy ocenie tej kwestii należy wówczas uwzględnić, między innymi, indywidualny charakter prowadzonego postępowania oraz sposób przedstawienia i ochrony interesów obrony przed sądem odwoławczym, szczególnie w świetle rozstrzyganych przez sąd zagadnień i ich znaczenia dla skarżącego (*Belziuk przeciwko Polsce*, 25 marca 1998, § 37, *Raporty z Wyroków i Postanowień 1998-II*; oraz *Kremzow przeciwko Austrii*, 21 września 1993, §§ 58-59, Seria A nr 268-B ...).

71. W przedmiotowej sprawie, na wstępie należy zauważyć, że skarżący nie poinformował Trybunału o szczegółowym przebiegu i ostatecznym wyniku kwestionowanego postępowania. Niemniej jednak, wydaje się, że w pierwszej instancji przeprowadzona została publiczna rozprawa, w trakcie której skarżący złożył wyjaśnienia. Ponadto, skarżący był reprezentowany przez obrońcę przed sądami pierwszej i drugiej instancji.

72. Sąd Okręgowy w Płocku, nie uwzględniając wniosku skarżącego o doprowadzenie go na rozprawę odwoławczą, argumentował to brakiem konieczności osobistego stawiennictwa w świetle faktu, że jego obrońca z urzędu miał obowiązek uczestniczenia w rozprawie, oraz że skarżący przedstawił już wcześniej swoje stanowisko w apelacji, przedkładając je sądowi na piśmie (patrz akapit 23 powyżej).

73. W tych okolicznościach Trybunał nie stwierdza istnienia żadnych oznak, które by wskazywały, że skarżącemu uniemożliwiono właściwe przedstawienie swojego stanowiska, czy też prezentacji własnych argumentów przed sądami. Skarżący miał możliwość przedstawienia też swojej obrony w przedłożonej sądowi pisemnej apelacji, natomiast na rozprawie odwoławczej jego interesy reprezentowane były przez obrońcę (w przeciwieństwie do sprawy *Belziuk przeciwko Polsce*, *ibid*, §§ 38-40).

Wynika stąd, że ta część skargi jest w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

III. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI Z TYTUŁU ZATRZYMANIA I KONTROLI KORESPONDENCJI SKARŻĄCEGO

74. Skarżący, na podstawie Artykułu 8 Konwencji, skarżył cenzurowanie i zatrzymanie dwóch listów wysłanych przez niego do Kancelarii Trybunału. Odpowiedni fragment wskazanego przepisu brzmi następująco:

"1. Każdy ma prawo do poszanowania ... swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób."

A. Dopuszczalność

75. Rząd twierdził, że skarżący nie wyczerpał wszystkich dostępnych mu środków przewidzianych prawem wewnętrznym przez to, że nie wniósł powództwa cywilnego na podstawie Artykułu 24 ust. 1 i 2 w związku z Artykułami 417, 448 oraz 23 Kodeksu cywilnego. Zgodnie z wymienionymi przepisami skarżący mógł podnieść zarzut, że władze, cenzurując jego korespondencję, naruszyły jego dobra osobiste

chronione Kodeksem cywilnym, i na tej podstawie dochodzić zadośćuczynienia z tytułu szkody niepieniężnej.

76. W tym kontekście, Rząd powołał się na wyrok wydany przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 27 listopada 2006 roku, w którym skazanemu przyznano odszkodowanie w wysokości 5.000 PLN ze środków Skarbu Państwa z tytułu naruszenia tajemnicy jego korespondencji z Centralnym Zarządem Służby Więziennej oraz Centralną Komisją Wyborczą. Sąd Okręgowy uznał, że tajemnica korespondencji jest dobrem osobistym chronionym na podstawie Artykułu 23 Kodeksu cywilnego, oraz że w przypadku jego naruszenia, powodowi można przyznać zadośćuczynienie z tytułu szkody niepieniężnej. Wyrok ten został podtrzymany przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w dniu 28 czerwca 2007 roku.

77. Skarżący nie przedstawił uwag w tym względzie.

78. Trybunał zauważa, że Artykuł 35 ust. 1 musi być stosowany z pewną dozą elastyczności, bez nadmiernego formalizmu. Zawarta w tym przepisie zasada wyczerpania środków przewidzianych prawem wewnętrznym wymaga, aby skarżący posiadał normalny dostęp do środków osiągalnych i wystarczających dla uzyskania zadośćuczynienia z tytułu zarzucanych naruszeń. Istnienie takich środków musi być wystarczająco pewne, nie tylko w teorii, lecz także w praktyce, w przeciwnym bowiem wypadku nie będą one spełniały wymogu dostępności i skuteczności (patrz między innymi *Akdivar i Inni przeciwko Turcji*, wyrok z dnia 16 września 1996 roku, *Raporty z Wyroków i Orzeczeń* 1996-IV. § 65).

79. Zarzut cenzury w przedmiotowej sprawie dotyczył dwóch listów wysłanych przez skarżącego w dniach 1 stycznia oraz 7 lutego 2005 roku, a zatem przed wydaniem przez Sąd Okręgowy w Warszawie wyroku z dnia 27 listopada 2006 roku. Dlatego też jakikolwiek ewentualny wpływ tego wyroku na niniejszą sprawę jest minimalizowany przez fakt, że został on wydany po upływie rozpatrywanego okresu (patrz między innymi *Lewak przeciwko Polsce*, nr 21890/03, § 25, 6 września 2007; *Kołodziński przeciwko Polsce*, nr 44521/04, § 29, 8 stycznia 2008; oraz *Misiak przeciwko Polsce*, nr 43837/06, § 18, 3 czerwca 2008).

80. Ponadto, Trybunał zauważa, że dostarczone przez Rząd przykłady orzecznictwa krajowego nie stanowią dowodu wystarczająco ugruntowanej praktyki sądowej by wykazać, że w przedmiotowym czasie wniesienie roszczenia odszkodowawczego na podstawie Artykułu 24 ust. 1 i 2 w związku z Artykułami 417, 448 oraz 23 Kodeksu Cywilnego stanowiłoby skuteczny środek dostępny zarówno w teorii jak i w praktyce.

81. W konkretnych okolicznościach przedmiotowej sprawy, nie można zatem uznać, aby podjęcie przez skarżącego próby dochodzenia zadośćuczynienia poprzez wniesienie powództwa cywilnego dawało realne szanse pomyślnego rezultatu (patrz *Pasternak przeciwko Polsce*, nr 42785/06, § 29-32, 16 lipca 2009).

82. Wynika stąd, że twierdzenie Rządu o niedopuszczalności skargi z powołaniem się na niewyczerpanie środków wewnętrznych musi zostać odrzucone.

83. Trybunał stwierdza, że skarga ta nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji. Trybunał zauważa dalej, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Czy nastąpiła ingerencja

84. Stwierdzono, że koperty zawierające listy skarżącego z dnia 1 stycznia oraz 7 lutego 2005 roku wysłane do Kancelarii Trybunału opatrzone są pieczętkami wskazującymi, że listy te były cenzurowane (patrz akapity 25 i 26 powyżej).

85. Trybunał wielokrotnie już wskazywał, że dopóki polskie władze będą kontynuowały praktykę opatrywania pisanych przez osadzonych listów pieczętką "ocenzurowano", dopóty Trybunał nie będzie miał innej możliwości niż tylko przyjąć, że listy te zostały otwarte, a ich treść przeczytana (patrz *Matwiejczuk przeciwko Polsce*, nr 37641/97, § 99, 2 grudnia 2003; *Pisk-Piskowski przeciwko Polsce*, nr 92/03, § 26, 14 czerwca 2005, *Michta przeciwko Polsce*, nr 13425/02, § 58, 4 maja 2006).

86. Wynika stąd, że w stosunku do listów skarżącego z dnia 1 stycznia oraz 7 lutego 2005 roku miała miejsce "ingerencja" w jego prawo do poszanowania korespondencji, gwarantowane na podstawie Artykułu 8.

2. Czy ingerencja stanowiła przypadek "przewidziany przez ustawę"

87. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że każda "ingerencja władzy publicznej" w korzystanie z prawa do poszanowania korespondencji narusza Artykuł 8 Konwencji, chyba że stanowi przypadek "przewidziany przez ustawę", realizując jeden lub więcej uprawnionych celów określonych w ustępie 2 tegoż Artykułu i jest "konieczna w demokratycznym społeczeństwie" dla osiągnięcia tych celów (patrz między innymi *Silver i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 25 marca 1983, Seria A nr 61, s. 32, § 84; *Campbell przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 25 marca 1992, Seria A nr 233, s. 16, § 34; oraz *Niedbala przeciwko Polsce* nr 27915/95, § 78).

88. Poszanowanie poufności korespondencji skazanych skarżących z Trybunałem jest kwestią istotną, ponieważ korespondencja taka może dotyczyć zarzutów kierowanych przeciwko władzom lub funkcjonariuszom więziennym. Otwieranie listów zarówno kierowanych do organów Konwencji jak i otrzymywanych stamtąd niewątpliwie daje sposobność ich przeczytania, i teoretycznie może okazjonalnie stwarzać ryzyko represji ze strony personelu więziennego przeciwko skazanym prowadzącym taką korespondencję (patrz sprawa *Campbell*, powołana wyżej, s. 22, § 62). Nie stwierdzono istnienia ważnych powodów uzasadniających kontrolę lub opóźnianie korespondencji skarżącego z Trybunałem (patrz sprawa *Campbell*, powołana wyżej, §§ 48 i 62; *Peers przeciwko Grecji*, nr 28524/95, § 84, ECHR 2001-III; oraz *Drozdowski przeciwko Polsce*, nr 20841/02, §§ 27-31, 6 grudnia 2005).

89. Jeżeli chodzi o ingerencję w prawo skarżącego do poszanowania jego korespondencji z Trybunałem, Trybunał stwierdza, że Artykuł 103 Kodeksu z 1997 roku w sposób wyraźny zabrania stosowania kontroli korespondencji z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (patrz sprawa *Michta*, powołana wyżej, § 61, oraz *Kwiek*, nr 51895/99, § 44, 30 maja 2006).

90. Wynika stąd, że ingerencja w korespondencję skarżącego z Trybunałem nie stanowiła przypadku "przewidzianego przez ustawę". Mając na uwadze powyższe ustalenie, Trybunał nie uznaje za konieczne badać, czy pozostałe wymogi ustępu 2 Artykułu 8 zostały spełnione.

91. A zatem Trybunał stwierdza, że nastąpiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji.

IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

92. Artykuł 41 Konwencji stanowi, że:

"Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie."

A. Szkoda

93. Skarżący wystąpił o przyznanie mu kwoty w wysokości 105 000 euro (EUR) z tytułu szkody niepieniężnej.

94. Rząd uznał roszczenie skarżącego za wygórowane.

95. Trybunał przyznaje skarżącemu kwotę 3 200 EUR z tytułu szkody niepieniężnej, wynikającej z naruszenia Artykułów 3 i 8 Konwencji.

B. Koszty i wydatki

96. Skarżący nie występował o zwrot kosztów i wydatków, zarówno z tytułu postępowania w ramach Konwencji, jak i postępowania przed sądami krajowymi.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

97. Trybunał uznaje za właściwe, aby odsetki z tytułu zwłoki zostały oparte na krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargi dotyczące nieodpowiednich warunków pobytu skarżącego w zakładzie karnym oraz ingerencji w jego korespondencję – za dopuszczalne, natomiast pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji;
3. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji;
4. *Stwierdza*
 - (a) że pozwane Państwo ma zapłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z Artykułem 44 ust. 2 Konwencji – kwotę 3.200 EUR (trzy tysiące dwieście euro) plus każdy podlegający płatności podatek, z tytułu szkody niepieniężnej, po przeliczeniu na złote polskie według kursu obowiązującego w dniu rozliczenia;
 - (b) że od chwili wygaśnięcia wyżej wymienionego okresu trzech miesięcy do momentu rozliczenia, od wyżej wymienionej kwoty płatności podlegają proste odsetki według stawki równej krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w okresie zwłoki plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o sprawiedliwe zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 20 września 2011 roku, na zasadach artykułu 77 ust 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early

Nicolas Bratza

WYROK W SPRAWIE MIROSLAW ZIELIŃSKI przeciwko POLSCE

Kanclerz

Przewodniczący